

METROPOLITAN
U LISINSKOM

Gioachino Rossini:

ŽENA S JEZERA

Subota, 14. ožujka 2015., 18 sati.

The Met
ropolitan
Opera

METROPOLITAN U LISINSKOM

Gioachino Rossini:

ŽENA S JEZERA

Subota, 14. ožujka 2015., 18 sati.

THE MET: LIVE IN HD SERIES IS MADE POSSIBLE BY A GENEROUS GRANT
FROM ITS FOUNDING SPONZOR

Neubauer Family Foundation

GLOBAL CORPORATE SPONSORSHIP OF THE MET LIVE IN HD
IS PROVIDED BY

Bloomberg

THE HD BROADCASTS ARE SUPPORTED BY

Toll Brothers
America's Luxury Home Builder

The Met
ropolitan
Opera

Gioachino Rossini:

LA DONNA DEL LAGO ŽENA S JEZERA

Opera u dva čina
Libreto: Andrea Leone Tottola prema
istoimenoj poemi sir Waltera Scotta

SUBOTA, 14. OŽUJKA 2015.
POČETAK U 18 SATI.

Praizvedba:
Teatro San Carlo, Napoli, 24. listopada 1819.
Prva izvedba u Metropolitanu:
16. veljače 2015.

ELENA **Joyce DiDonato**
MALCOLM GROEME **Daniela Barcellona**
UBERTO/GIACOMO/JAMES V. **Juan Diego Flórez**
DOUGLAS D'ANGUS **Oren Gradus**

RODRIGO DI DHU **John Osborn**
SERANO **Eduardo Waldes**
ALBINA **Olga Makarina**
BERTRAM **Gregory Schmidt**

ZBOR I ORKESTAR METROPOLITANA
ZBOROVOĐA **Donald Palumbo**
DIRIGENT **Michele Mariotti**
REDATELJ **Paul Curran**

SCENOGRAF I KOSTIMOGRAF **Kevin Knight**
OBLIKOVATELJ RASVJETE **Duane Schuler**
PRODUCENT **Driscoll Otto**

Stanka poslije prvoga čina.
Svršetak oko 21 sat i 30 minuta.

Tekst: talijanski.
Titlovi: engleski.

SADRŽAJ

PRVI ČIN

Prva slika događa se na obali slikovitoga škotskog jezera Loch Katrine. U prvoj smo polovici 16. stoljeća. U tijeku je rat. Douglas d'Angus, tutor kralja Jamesa V. pobunio se protiv njega. Uz Douglasa su gorštaci koje predvodi Roderick – Rodrigo di Dhu. James V. običavao je prurušen odlaziti među narod pa ga u operi nalazimo prurušenog u Uberta. Douglas je otac Elene koju nazivaju „žena s jezera“. Obećao je ruku svoje kćeri svojem sljedbeniku Rodrigu, no ona voli Malcolma Groema.

Opera počinje orkestralnim uvodom kojim

je Rossini htio izravno uvesti u mjesto događanja opere i predočiti atmosferu. Pastiri i pastirice pjevaju veseli zbor “Del di la messaggiera” (Vjesnica dana). Spremaj se na rad u polju, a lovci u lov. U vrlo lijepoj ariji „O, mattutini albori“ (O praskozorje), jednoj od najjednostavnijih i najljepših Rossinijevih *cavatina*, Elena pjeva o ljepoti zore na jezeru. Razmišlja o svojoj ljubavi prema Malcolmu. Nailazi kralj prurušen u Uberta. Predstavlja se kao lovac koji se izgubio. Elena mu nudi pomoć i gostoljubivo ga prima u svoju kuću pokraj jezera. Dolaze lovci tražeći kralja.

Druga slika događa se u Eleninoj kući. Kralj

shvaća da je Elena kći Douglasa d'Angusa. Zaljubljen je u nju i nada se da mu ona uzvraća osjećaje. Dolaze Elenine prijateljice i u zboru vedrog ugodaja punom rossinijevskog šarma pjevaju o njezinim zarukama s Rodrigom. Uberto je ljubomoran, no čini mu se da djevojka ne uzvraća Rodrigovu ljubav. Duet Elene i Uberta počinje lirskim izljevima obostrane nježnosti, a zatim se razvija u strastan sukob različitih osjećaja. Svi odlaze.

Dolazi Malcolm. Kao i u nekim drugim Rossinijevim operama, uloga mladog junaka povjerena je kontraaltu. Premda je polako nestajao običaj da se muške uloge povjeravaju ženskome glasu (iako će se to zadržati), između tri Elenina prosca, dvojica su tenori, a treći je – i to onaj kojega ona voli – uloga u hlačama, a glas mezzosopran. (U libretu

na francuskom postoji naputak da ulogu može preuzeti bariton ako nema prikladnog kontraalta.) Malcolm se predstavlja u trodijelnoj ariji: recitativ-*cavatina-cabaletta* “Mura felici ... Elena! O tu, che chiamo ... O quante lacrime” (Sretne zidine ... Elena! Ti koju zazivam ... Koliko suza), u kojoj pjeva o svojoj ljubavi prema Eleni i spremnosti da se bori za nju. To je jedan od najvirtuoznijih ulomaka opere. Skriven saznaje da Douglas želi udati kćer za Rodriga, no shvaća da se djevojka opire očevoj želji i sretan je. Douglas je odlučan u svojoj namjeri i u snažnoj *cavatini* “Taci, lo voglio, e basti” (Šuti, to hoću i dosta) traži od kćeri da bude poslušna i dostojna oca. Trublje najavljuju Rodrigov dolazak. Douglas naređuje kćeri da ga slijedi.

Malcolm ostaje sam s Elenom i slijedi jedan od

Foto: Metropolitan opera

poznatih Rossinijevih ženskih dueta, tipičan za njegove romantične opere, “Vivere io non potrò” (Živjeti neću moći). I oni odlaze.

U trećoj slici gorštaci se sastaju spremni za borbu („Qual rapido torrente! – Poput brza potoka!) i pozdravljaju svog vođu Rodriga. Taj sjajan zbor prethodi njegovoj ukrasima bogatoj ariji “Eccomi a voi, miei prodi” (Eto me k vama, junaci moji) u kojoj im jamči da će ih dovesti do pobjede. Oni ga uvjeravaju da će izvojevati pobjedu i steći ruku žene koju voli.

Dolazi Douglas, pozdravlja se s Rodrigom koji žudi vidjeti Elenu. I kad naposljetku i ona stiže, najavljena zborom koji hvali njezinu ljepotu, Rodrigo joj izjavljuje ljubav. Ona mu ne uzvraća. Douglas takvo kćerino ponašanje pripisuje njezinoj čednosti. U tercetu koji

slijedi „Di opposti affetti un vortice! – U vrtlogu različitih osjećaja! – kći, otac i prosac izražavaju svoje nade, zabrinutost i strahove.

Malcolm je sa svojim sljedbenicima spreman pridružiti se gorštacima. Elena pokušava sakriti svoje osjećaje, no Douglas shvaća da njegova kći voli Malcolma. Rodrigo nudi Malcolmu prijateljstvo i predstavlja mu Elenu kao svoju buduću ženu. No ni njemu nije promaklo da nešto postoji između nje i Malcolma. U kvartetu kojemu se priključuju vojnici i žene, Rodrigo, Elena, Malcolm i Douglas izražavaju svoje različite i suprotstavljene osjećaje.

Douglasov vazal Serano nosi vijest da su gorštaci napale kraljeve postrojbe. U tom trenutku važnija je borba protiv zajedničkog neprijatelja. Vrlo dramatičan finale prvoga

Foto: Metropolitan opera

čina jedan je od najblistavijih primjera Rossinijeva majstorstva. Sadrži zbor barda, škotskih pjesnika, pjevača “Già un raggio forier” (Zraka objave je blizu), u ossianskom stilu, uz pratnju harfe, viola, *pizzicata* u violončelima i jednog kontrabasa, koji su talijanski domoljubi rado pjevali u godinama borbe za neovisnost.

DRUGI ČIN

Prva slika drugoga čina, koji mnogi dobri poznavatelji Rossinija smatraju dramaturški slabijim od prvoga, neke vrste koncerta u kostimu, događa se u šumi. Uberto traži Elenu da bi je spasio od sukoba koji će početi i pjeva *cavatimu* “O fiamma soave” (O slatki zanosu) koja sadrži toplu liriku i virtuoznu koloraturu. Vrlo je teška i često se izostavlja. U međuvremenu Elena traži od Serana da potraži njezina oca jer bi ga željela vidjeti prije nego što on krene u boj. Elena i Uberto ponovno se sastaju. I dok joj on otkriva svoju ljubav, ona ne može ne priznati mu da voli drugoga. Duet Elene i Uberta “Alla ragion, deh rieda” (Razumu se vrati) završava *cabalettom* koja prelazi u trio s pristiglim Rodrigom. Dva tenora nadmeću se u pjevačkom umijeću. Uberto pjeva visoki D. Premda odbijen, Uberto daje djevojci prsten i kaže joj da, ako ikada ona ili njezina obitelj budu u nevolji, donese taj prsten kralju i on će joj pomoći. Bijesan od ljubomore, Rodrigo poziva Uberta na dvoboj i u dvoboju biva ubijen.

Druga slika događa se u špilji u šumi. Malcolm dolazi tražiti Elenu, ali nalazi samo njezinu pouzdanicu Albinu. Saznaje da je Elena otišla tražiti oca koji je u mirovnoj misiji u kraljevskoj palači. Očajan, jer misli da je izgubio Elenu,

Foto: Metropolitan opera

Malcolm sam traži smrt i pjeva veličanstvenu ariju s *cabalettom* “Ah! si pera”...”Fato crudele, e rio” (Ah! Neka umrem... Sudbo okrutna i zla). Pristigli pripadnici njegova plemena izvješćuju ga da je Rodrigo u dvoboju ubijen i da gorštacima prijete poraz. Malcolm odlazi u kraljevu palaču spreman osloboditi Elenu i po cijenu vlastita života.

Treća slika događa se u dvorani u kraljevskoj palači. Elenin otac Douglas predao se kralju, nadajući se da će tako spasiti svoju obitelj. Moli svojega učenika za milost prema kćeri Eleni i onima koji su mu pomagali na bojnopolju. No kralj ga odbija i naređuje da ga se zatoči, iako mu je žao što mora postupiti tako strogo. Elena se pouzdaje u Ubertovo obećanje da će prstenom koji joj je darovao moći spasiti oca, Malcolm i Rodriga, za kojega još ne zna da je mrtav. Iz obližnje sobe začuje Ubertovu

pjesmu u kojoj izražava ljubav prema njoj („Aurora! Ah sorgerai... Zoro! Osvanut ćeš). To joj daje nadu da će joj Uberto pomoći doći do kralja.

Četvrta slika događa se u prijestolnoj dvorani. Elena i Uberto ulaze a dvorjanici ih pozdravljaju zborom „Imponga il Re – Neka naredi kralj. Elena sa zaprepaštenjem razabire da su kralj i Uberto ista osoba. Kralj oslobađa njezina oca i Malcolma, i sreći Elene i Malcolma više ništa ne stoji na putu, što ona izriče u svojem završnom rondou. Taj Elenin završni rondo “Tanti affetti... Fra il padre, e fra l’ amante” (Toliko ljubavi... Između oca i voljenog) nije baš kraj kakav bi priličio sukobu gorštaka za ljubav jedne žene, u kojemu ima i drugih implikacija, ali u skladu je s ovom Rossinijevom operom bogatom melodijama, pažljivo orkestriranom, čiste romantične privlačnosti. Arija je tako briljantna i puna vratolomnih koloratura da se dugo smatrala nezvodivom.

VEČERAŠNJI INTERPRETI

Naslovnu ulogu Elene, svoje devete uloge u Metropolitanu, pjeva mezzosopranistica **Joyce DiDonato** (1969.), koju smo gledali i slušali u Met *Live in HD* kao paža Isoliera u izvršnoj produkciji Rossinijeva *Grofa Oryja*, vještrice Sycorax u *Začaranom otoku*, Donizettijeve nesretne škotske kraljice Mary Stuart i Angeline u *Pepeljugi*. Joyce DiDonato potječe iz irsko-američke obitelji. Rođena je u Kansasu, gdje je stekla i prvu glazbenu naobrazbu. Godine 1998. dobila je drugu nagradu na natjecanju *Plácido Domingo Operalia* i pobijedila na Natjecanju *George London*. Godine 2002. dobila je Nagradu *Richard Tucker*, 2005. prvi put je nastupila u Metropolitanu kao Cherubin u *Figarovu piru*, 2007. dobila je

Joyce DiDonato

Metropolitanovu Nagradu *Beverly Sills*. U Metu je pjevala i Kompozitora u *Arijadni na Naxosu* Richarda Straussa i paža Stéphana u Gounodovoj operi *Romeo i Julija* i ostvarila sedamdesetak nastupa. Najčešće nastupa u ulogama koloraturnog mezzosoprana. Uberta, tj. škotskog kralja Jamesa V., pjeva svjetski tenor broj jedan danas u Rossinijevim operama i u onima ranog talijanskog belkanta Bellinija i Donizettija, Peruanac **Juan Diego Flórez** (1973.). Njegova blistava karijera lirsko-koloraturnog tenora počela je 1996. na Rossinijevu festivalu u Pesaru kad je kao dvadesetpetogodišnjak „uskočio“ umjesto oboljelog Brucea Forda u iznimno zahtjevnu ulogu Corradina u operi *Matilde di Shabran*, postavši nezamjenjivi tumač te uloge. U Metropolitanu je prvi put nastupio u siječnju 2002. kao Almagiva u *Seviljskom brijaču*. Vratio je u operu završnu ariju, koju se rijetko koji tenor usuđuje pjevati. U Metu je ostvario i

Nemorina u *Ljubavnom napitku*, Ernesta u *Don Pasqualeu*, Lindora u *Talijanki u Alžiru*, Tonija u operi *Kći pukovnije* i bliži se stotom nastupu. U *Met Live in HD* gledali smo ga i slušali kao Elvina u *Mjesečarki* te Rossinijeva Grofa Oryja i Don Ramira u *Pepeljugi*. Rodriga di Dhu pjeva američki tenor **John Osborn**, kojega se sjećamo kao Goffreda u Rossinijevoj *Armidu*, koju smo slušali i gledali u *Met Live in HD*. Osborn je kao dvadesetjednogodišnjak bio 1994. dobitnik Metropolitan Opera National Council Auditions i 1996. prvi pobjednik *Plácido Domingo Operalia* u Bordeauxu, a međunarodnu karijeru počeo je 1997. kao Fenton u Verdijevoj *Falstaffu* u Kölnu. U Metu je pjevao i Almavivu u *Seviljskom brijauču* i Don Ottavija u *Don Giovanniju*; ostvario je više od trideset nastupa. Douglasa d'Angusa pjeva američki bas, profesor glazbe i engleskog jezika, **Oren Gradus**, kojega smo u *Met Live in HD* gledali i slušali kao Publija u *Titusu*, Jakea

Foto: Metropolitan opera

Daniela Barcellona

Wallacea u *Djevojci sa zapada* i Collinea u *La Bohème*. Opernu karijeru počeo je u Pittsburg Opera Centeru, bio je 2002. dobitnik nagrade *Aria* i iste je godine prvi put nastupio u Metropolitanu u maloj ulozi Stražara u *Elektri*. U njemu je do sada ostvario nekoliko srednje velikih basovskih uloga, uključujući Zunigu u *Carmen*, Garibalda u *Rodelindi*, Masetta u *Don Giovanniju*, Timura u *Turandot* i Giorgia Waltona u *Puritancima* te više od stotinu nastupa.

Navedene smo umjetnike više puta gledali i slušali u *Met Live in HD*, no s interpretkinjom Malcolma **Danielom Barcellonom** (1969.) susrećemo se prvi put. Iako je njezin otac Sicilijanac, ona je rođena u Trstu, gdje je studirala glasovir na tamošnjem Konzervatoriju *Giuseppe Tartini*. Susret s koncertnim pijanistom i dirigentom Alessandrom Vitiellom odredio je njezinu umjetničku i životnu putanju. Nagovorio ju je da se bavi pjevanjem i usmjerio

Foto: Metropolitan opera

Juan Diego Flórez

John Osborn

u repertoar rossinijevskog mezzosoprana kojemu su povjerene uloge mladih junaka u autorovim ozbiljnim operama – *operama serijama* – tzv. uloge u hlačama (*en travesti*). Vitiello je postao njezin jedini učitelj, a poslije i suprug. Nakon što je 1993. pobijedila na natjecanju Teatra lirico sperimentale “Adriano Belli” u Spoletu, počela je karijeru sudjelujući u *La tragédie de Carmen* – kako je glasoviti engleski redatelj Peter Brook (1925.) vidio Bizetovo remek-djelo. Zatim je nastupala u manjim ulogama u manjim kazalištima i na festivalima te u međuvremenu pobijedila na nekoliko natjecanja. Susret 1999. s dirigentom Gianluigijem Gelmettijem (1945.) bio je odlučujući za razvoj njezine karijere – *Tancredi* na Rossinijevu festivalu u Pesaru potvrdio ju je u repertoaru *ozbiljnog* Rossinija. Sljedeće godine Verdijev *Requiem* u Berlinu pod ravnanjem Claudija Abbada označio je početak njezine velike međunarodne

karijere. Za Riccarda Mutija postala je pojam Gluckova Orfeja, a on ju je odabrao i za ulogu Irsea u operi *Prepoznata Europa* Antonija Salierija kojom je 2004. otvoreno obnovljeno zdanje milanske Scale. Barcelona je proširila repertoar ulogama u Rossinijevim komičnim operama (*Isabella u Talijanki u Alžiru*), ranim belkantom (Romeo u Bellinijevoj operi *Capuleti i Montecchi*, Léonor u izvornoj francuskoj verziji Donizettijeve *Favoritkinje*), a zatim ulogama Verdijevih Amneris u *Aidi*, Eboli u *Don Carlu* i Mrs Quickly u *Falstaffu*, Didone u Berliozovim *Trojancima* i drugima tzv. klasičnog repertoara. Predstoji joj Stuttgart u *Cavalleriji rusticani*. U Metu je prvi put nastupila 2001. kao Maddalena u *Rigolettu* na gala-koncertu kojim se obilježavala 100. godišnjica smrti Giuseppea Verdija i dva puta je pjevala Adalgisu u *Normi*. Vratila se ovom izvedbom u Met nakon četrnaest godina.

Operom ravna talijanski dirigent **Michele Mariotti** (1979.). Rođen je u Pesaru, na tamošnjem Konzervatoriju *Gioachino Rossini* studirao je kompoziciju. Dirigiranje je s najboljim ocjenama diplomirao na Muzičkoj akademiji u Pescari. Debitirao je 2005. ravnajući *Seviljskim brijačem* u Teatru Verdi u Salernu. Otvorio je sezonu 2007./2008. Teatra Comunale u Bologni Verdijevim *Simonom Boccanegrom* i na zahtjev orkestra naslijedio je Danielea Gattija na mjestu šefa-dirigenta. U Bologni je 2009. ravnao Bellinijevim *Puritancima* i Rossinijevom *Kradljivom svrakom*. U Scali je 2010. ravnao *Seviljskim brijačem*. Za DECCU je snimio CD s opernim arijama s Juanom Diegom Flórezom. Dirigira i na simfonijskim koncertima, često s orkestrom Filarmónica Arturo Toscanini. Mladi je dirigent u usponu. U Metropolitanu je prvi put nastupio u rujnu 2012. dirigirajući Bizetovom *Carmen*. Zatim mu je u siječnju 2013. povjerena premijera *Rigoletta* koju smo gledali i slušali u

Met Live in HD. Mariotti je dirigirao i *Seviljskim brijačem*, a i to smo djelo gledali i slušali u *Met Live in HD*. U Metu je više od trideset puta stao za dirigentski pult.

Prvi put u Metropolitanu režira škotski operni redatelj **Paul Curran** (1964.). Svirao je klarinet u školskom orkestru u Glasgowu. Prvu operu – *Wozzecka* u uzvedbi Škotske opere – vidio je 1980. Karijeru je počeo kao plesač, no poslije ozljede kuka napustio je balet i s dvadeset sedam godina počeo studirati režiju na Nacionalnom institutu za dramsku umjetnost u Sydneyju. Nakon diplome radio je kao asistent na festivalu u Edinburghu, uglavnom obnavljajući starije produkcije. Tako je za Valerija Gergijeva 1995. obnovio *Kneza Igora*. Prva mu je samostalna režija bila *Čarobna frula*. Razmjerno brzo počeo je režirati u poznatim opernim kućama, između ostalog: 2002. *Arijadnu na Naxosu* u Teatru La Fenice u Veneciji i *Otella* u Trstu. Slijedile su *Pepeljuga* u napuljskom Teatru di San Carlo, *Daphne* u Veneciji, *Tannhäuser* u Scali, *Žena bez sjene* u Lyric Operi u Chicagu, *Lady Macbeth Mcenskog okruga* u Kanadskoj operi u Torontu, *Tosca* u Marijinskom kazalištu u Petrogradu i Torontu, *Lombardijci* u Firenci, *Trubadur* u Bologni i 2011. *Carska nevjesta* u Covent Gardenu. Rossinijevu *Ženu s jezera* režirao je 2013. u Santa Feu.

O SKLADATELJU

Gioachino Antonio Rossini rođen je 29. veljače 1792. u Pesaru, gradiću na jadranskoj obali, pa se prozvao *labudom iz Pesara*. Kako mu je otac Giuseppe (1764-1839), veliki zaljubljenik u ideje Francuske revolucije i zbog toga prozvan *il vivazza*, rodom iz Luga, govorio je: "Ja sam labud iz Pesara, ali vepar iz Luga." Talijanski je to igra riječi: *cigno di Pesaro, cignale di Lugo* – što je vrlo kratak i vrlo oštrouman opis Rossinijeva karaktera. Rano

je počeo učiti pjevanje i iz dječakog soprana razvio se u lijep bariton. S trinaest je godina slovio kao vrstan pratilac za glasovinom, s četrnaest se upisao u Liceo musicale u Bologni. S petnaest je skladao prvi operni pokušaj *Demetrio e Polibio* i počeo učiti glazbu kod oca Stanislava Matteija (1750-1825). Kod oca Matteija na partiturama Haydna i Mozarta, kojima se duboko divio, oblikovala se njegova umjetnička osobnost. Mattei ga je prozvao *il tedeschino* (Njemčič), aludirajući na te njegove afinitete i na značenje koje je pridavao orkestru. S osamnaest godina Rossini je u kazalištu San Moisè u Veneciji bio na izvedbi svoje prve *farse giocose*, *La cambiale di matrimonio* (Bračna mjenica). Slijedile su: kantata *Didone abbandonata* (Napuštena Didona) i opere *L'equivoco stravagante* (Neobična zabluda) i *L'inganno felice* (Sretna prijevara). S dvadeset godina skladao je sedam opera. *La scala di seta* (Svilene ljestve) i *La pietra del paragone*

Gioachino Antonio Rossini

(Kamen kušnje), praižvedena 1812. u Scali, otkrile su budućega genija. Godine 1813. u venecijanskom Teatru La Fenice premijerno izveden *Tancredi* (Tankred) donio mu je slavu. Njegov budući biograf, slavni francuski romanopisac Henri Beyle (1783-1842), poznat kao Stendhal, operu je nazvao primjerom „djevičanske čistoće“. Iste godine Rossini je osvojio opću naklonost operom *L' Italiana in Algeri* (Talijanka u Alžiru). Stendhal je pisao: „Rossinijev je mladenački genij procvjetao.“ U Scali je 1814. izveden *Il Turco in Italia* (Turčin u Italiji). Rossini je postao slavljn i tražen. Upoznao je Domenica Barbaiju.

Vjerojatno najpoznatiji impresario u povijesti, **Domenico Barbaia** (1778-1841) ima zacijelo i najčudniji životopis. Rođen je u Milanu u obitelji koja je pripadala najnižim društvenim slojevima. Bio je praktički bez ikakve naobrazbe, ali bistar, spretan, nadaren i

sposoban. Zahvaljujući razvijenom poslovnom instinktu, uspio je u vrlo kratko vrijeme, u samo dvije godine, od poslužitelja u maloj kavani postati vlasnik lanca kavana. Izumio je napitak – kavu s tučenim mlijekom, neku vrstu prethodnika današnjeg *cappuccina*, koju je mogla zamijeniti i čokolada. Napitak se toliko svidio Milanezima da su hrlili u Barbaijine ugostiteljske objekte. Istodobno je stvorio „carstvo kartaške igre u cijelom talijanskom kraljevstvu“, kako je napisao poznati engleski povjesničar, muzikolog i novinar iz ugledne firentinske obitelji, John Rosselli (1927-2001) u svojoj knjizi *The Opera Industry in Italy from Cimarosa to Verdi: the role of the Impresario*, nastaloj 1984. i objavljenoj u talijanskom prijevodu *L' impresario d' opera* (Oporni impresario) u Torinu 1985. Barbaia je u Italiju uveo i rulet. Usput se u vrijeme Napoleonovih ratova bavio i trgovinom oružjem. Kad je stekao golemo bogatstvo, 1808. preselio se u Napulj gdje se nastavio baviti igrama na sreću. Ali njegova je strast bila kazalište – opera – i raspoložuci s dovoljno novca i imajući istančan njuh da osjeti vrijednosti mladoga glazbenika, vratio je napuljskom kazališnom životu prethodni sjaj. Kazalište je opet steklo golemu popularnost i potporu kraljevskih suverena, a sam Barbaia bio je u milosti kralja Ferdinanda IV. (1751-1825) s kojim je dijelio naklonost prve dive, španjolske sopranistice Isabelle Colbran. Postao je impresario napuljskih kazališta, među njima od 1809. do 1824. i najslavnijeg – Teatra di San Carlo.

Barbaia nije griješio u prosudbama. Vrlo je rano otkrio genij mladoga Rossinija i pomagao mu graditi karijeru. Potpisao je s njim ugovor da u sedam sezona sklada deset opera. Godine 1821. postao je istodobno i impresario bečkih kazališta Kärntnertheatera i Theatera an der Wien, a 1825. milanske Scale. Gotovo svemoćan u kazališnom svijetu, uvelike je

Domenico Barbaia

zaslužan ne samo za razvoj karijere Gioachina Rossinija nego i za karijere Gaetana Donizettija, Vincenza Bellinija i Carla Marije von Webera. U Italiji je tada bio najrazvijeniji napuljski glazbeni život. Napulj je početkom devetnaestoga stoljeća bio pravo glazbeno središte. Opere su se pomno pripremale. Na raspolaganju je bio izvrstan orkestar. Rossini se mogao koristiti svim njegovim mogućnostima, a to se ogleda u njegovoj bogatoj orkestraciji. Osim toga, i napuljska publika odgajana na tradiciji glasovite napuljske škole i obaviještena bolje od druge o djelima netalijanskih autora, imala je više glazbenog sluha. Nije slučajno upravo u svojim napuljskim operama Rossini odbacio *secco* recitativ i dao zboru važniju ulogu. Orkestar Teatra di San Carlo bio je sjajan, a samo kazalište bilo je prvo talijansko, a to je značilo i prvo europsko, tj. svjetsko kazalište. Požar ga je bio uništio u veljači 1816., ali je u deset mjeseci obnovljeno. Klima pomirbe, povratak Bourbona i restauracija monarhije nakon Napoleonovih ratova djelovali su poticajno. Barbaia je želio u punoj mjeri iskoristiti nove i veće scenske mogućnosti što ih je pružalo obnovljeno kazalište, a i sve veće mogućnosti koje je obećavao njegov štićenik, službeni kazališni skladatelj Rossini. U Napulju je djelovalo nekoliko pjevača iznimnih kvaliteta: tenori Manuel García (1775-1832), Giovanni Davide (1790-1864) i Andrea Nozzari (1775-1832) te glavna zvijezda Isabella Colbran, lijepa, zanosnih pjevačkih i scenskih kvaliteta, tada u zenitu svoje ljudske i stvaralačke osobnosti. Barbaia je nedvojbeno želio u punom svjetlu pokazati i njezine sposobnosti.

Isabella Angela Colbran rođena je u Madridu 2. veljače 1785. Glazbu je počela učiti sa šest godina kod Francisca Pareje, prvoga violončelista u madridskim kazalištima, a nastavila kod skladatelja Gaetana Marinellija

Teatro di San Carlo nakon požara 1816.

(1754.-nakon 1820.) i pjevača kastrata Girolama Crescentinija (1762-1846). Španjolski tisak bilježi njezin prvi javni nastup kad joj je bilo četrnaest godina na velikom primanju koje je 1800. priredio francuski veleposlanik u Madridu, Luciano Bonaparte (1775-1840). Uz novčanu pomoć španjolske kraljice Marije Luise (1751-1819), krenula je 1801. u Pariz s ocem, kojemu je bila beskraino privržena. Ondje je nastupala na koncertima, često u nazočnosti samoga Napoleona (1769-1821), pa je sudjelovala i u svečanostima u prigodi njegove krunidbe za cara. Vratila se nakratko u domovinu, a onda je 1807. krenula u osvajanje Italije. U sezoni 1808./1809. pjevala je u Scali, zatim je nastupala u Bologni, Veneciji i Rimu, a 1811. Barbaia ju je doveo u Napulj, u kojemu je prvi put nastupila u operi *Nina, o sia la pazza per amore* (Nina, ili luda od ljubavi) Giovannija Paisiella (1740-1816). U Teatru di San Carlo nastupila je 1813. na prauzvedbi opere *Medea in Corinto* (Medeja u Korintu) njemačkoga skladatelja, čije je djelovanje vezano uz Bergamo, Simona Mayra (1763-1845), učitelja Gaetana Donizettija. Njezina velika uloga bila je Giulia u *Vestalki* Gasparea Spontinija (1774-1851). U Napulju je uskoro postala *primadonna assoluta*.

Isabella Angela Colbran

A onda je 1815. u Napulj došao Gioachino Rossini i za nju skladao operu *Elisabetta, regina d' Inghilterra* (Elizabeta, engleska kraljica). Španjolska primadona bila je tada na vrhuncu. Njezin snažan dramski izraz i strast u nastupu nadomjestili su ne tako savršenu vokalnu tehniku koja je ipak bila takva da je mogla svladati niz vrlo zahtjevnih uloga koje je Rossini skladao u svojim napuljskim operama *seriama*. Bilo ih je ukupno devet, uz *Elizabetu*, to su *Otello* (1816.), *Armida* (1817.), *Mosé in Egitto* (Mojsije u Egiptu, 1818.), *Ricciardo e Zoraide* (Ricciardo i Zoraída, 1818.), *Ermione* (1819.), *La Donna del lago* (Žena s jezera, 1819.), *Maometto II.* (Mehmed II., 1820.) i *Zelmira* (1822.). Premda se u nekim izvorima navodi kao dramski sopran s koloraturama, a u drugima kao mezzosopran, sudeći prema ulogama koje je Rossini za nju skladao, njezin

bismo glas opsega od maloga G do visokog E mogli označiti kao *soprano sfogato*.

Rossini se uskoro zaljubio u svoju divu i počela je strastvena ljubavna veza koja je 1822. okrunjena brakom. Istodobno je njezin glas počeo gubiti sjaj. Pretposljednji je put nastupila 1823. na prazidnobi Rossinijeve *Semiramide* u Veneciji gdje su se supružnici zaustavili na putu u Pariz. Kad su zatim krenuli na gostovanje u London s operom *Zelmira*, bilo je jasno da je njezinoj karijeri došao kraj. Ljubav između genijalnoga skladatelja i pjevačice u silaznoj putanji karijere počela je blijedjeti pa su se 1837. službeno rastali, ali se Rossini i dalje skrbio za svoju muzu. Isabella se nastanila u Bologni gdje se brinula za Rossinijeva oca do njegove smrti 1839. Umrla je 7. listopada 1845. i pokopana u grobnici zajedno s Rossinijevim roditeljima. Priča se da je družeci se s Barbaíom stekla ljubav prema kocki i na tu je strast potrošila velik dio svojega prilično velikog imetka.

Isabella Colbran bila je i skladateljica. Četiri zbirke pjesama posvetila je ruskoj carici, svojemu učitelju Crescentiniju, španjolskoj kraljici i princu Eugèneu de Beauharnaisu (1781-1824), sinu Napoleonove prve žene Joséphine, talijanskom potkralju i jednome od najsposobnijih bliskih Napoleonovih rodnika.

Napolitanac **Giovanni Davide**, kojemu se Stendhal osobito divio, jedan je od najpoznatijih rossinijevskih tenora svih vremena. Bio je protagonist prazidvedaba nekoliko Rossinijevih djela. Glas mu je bio lakšeg lirskog timbra s osobito razvijenim visokim registrom, pa mu je Rossini najčešće povjeravao uloge ljubavnika, muževa i pravednih vladara. Davide je rođen 1790. Učio je kod oca Giacoma (1750-1830), glasovitog tenora, i debitirao 1808. u Sieni. Godine 1814. bio je prvi tumač Narcisa u Rossinijevu *Turčinu u Italiji* u Scali. Godine 1816. Barbaía ga je doveo u Napulj. Godine

1822. pjevao je prvi put u Beču i postao miljenikom bečke publike. Pri kraju karijere pjevao je u Parizu, ali bez mnogo uspjeha. Godine 1840. otvorio je u Napulju pjevačku školu, a 1844. otišao je u Petrograd gdje je bio scenski ravnatelj talijanske opere. U Petrogradu umire 1864. godine.

Partner Isabelle Colbran na praiizvedbama svih devet Rossinijevih *opera seria* u Napulju kao i na napuljskoj praiizvedbi Mayrove *Medeje* bio je **Andrea Nozzari**. Rođen 1775. u Vertovi pokraj Bergama, školovao se u Bergamu kod zamjenika ondašnjeg kapelnika, Luigija Petribellija i u Rimu te debitirao kao devetnaestogodišnjak u Paviji. Već je dvije godine poslije pjevao u Scali. Godine 1803. i 1804. nastupao je u Théâtreu des Italiens u Parizu. Zatim se vratio u Italiju i pjevao u Torinu, Rimu, Veneciji i Milanu. Barbaia ga je angažirao za Napulj, gdje je pjevačko umijeće usavršavao kod kastrata Giuseppea Aprilea (1731-1813), kod kojega su učili između ostalih Domenico Cimarosa (1749-1801), irski glumac, tenor i skladatelj Michael Kelly (1762-1826) i glasovita ljepotica, ljubavnica slavnog engleskog admirala Horatia Nelsona, Emma lady Hamilton (1765-1815). Na Aprileov nagovor posvetio se *operi seriji* i na tom je području dosegnuo vrhunac karijere, nastupajući u Rossinijevim operama i tumačeći uloge koje je on za njega skladao, imajući na umu iznimne mogućnosti njegova tenora baritonalnog timbra, opsega više od dvije oktave s jednako snažnim visokim i dubokim registrom i naglašenim glumačkim kvalitetama. Najčešće mu je povjeravao uloge heroja i tirana. Prema ugovoru, Nozzari je trebao nastupati i u basovskim ulogama pa je pjevao i Mozartova Don Giovannija i Fernanda u Rossinijevoj operi *La gazza ladra* (Kradljivica svraka). Nastupio je 1823. na praiizvedbi Donizettijeve zaboravljene opere *Alfredo il*

grande (Alfred Veliki) te 1824. na praiizvedbi opere *Alessandro nelle Indie* (Aleksandar u Indiji) sicilijanskog skladatelja Giovannija Paccinija (1796-1867). Prestao je pjevati 1825. i posvetio se pjevačkoj pedagogiji. Njegov je učenik bio glasoviti tenor epohe ranog belkanta Giovanni Battista Rubini (1794-1854), u svoje vrijeme slavan kao što je to bio poslije veliki Enrico Caruso (1873-1921). Nozzari je umro 1832. u Napulju. Stendhal ga je smatrao jednim od najfinijih pjevača u Europi.

Isabella Colbran svojom je osobnošću bila predodređena za dramske likove, a Rossinija je neodoljivo privlačio *buffo* žanr pa je s radošću prihvatio ponudu da za karnevalsku sezonu 1816. u Rimu sklada komičnu operu. Bio je to *Il barbiere di Siviglia* (Seviljski brijač) prema Beaumarchaisu. Unatoč tome što je praiizvedba završila tragikomično, opera je ipak odmah prihvaćena. Godinu dana nakon neobičnog

Giovanni Davide

neuspjeha praizvedbe i golemog uspjeha druge izvedbe opere, Rossini se opet našao u Rimu. Sa svojim impresarijom, pjesnikom Jacopom Ferrettijem (1784-1852) tražio je pogodan, vedar siže za karnevalsku sezonu 1817. Odabrali su *La Cenerentola* (Pepeljugu) prema istoimenoj bajci Charlesa Perraulta (1628-1703). Nakon *Pepeljuge*, Rossini je u Italiji skladao još šesnaest opera, među njima *Kradljivu svraku* i *Semiramide*. Osjećajući Italiju pretijesnom, zaputio se u glazbeno središte svijeta – Pariz. Nezamislivo je kako ga je Pariz dočekao i kakve je sve počasti u njemu uživao! Kraljevska akademija lijepih umjetnosti proglasila ga je svojim članom. Postao je upraviteljem Théâtre des Italiens i „Prvi kraljevski skladatelj i generalni francuski inspektor pjevanja“ (Premier Compositeur du Roi et Inspecteur Général du Chant en France) s godišnjim prihodom od dvadeset tisuća franaka. Na raspolaganju su mu stajale najveće pjevačke zvijezde onoga doba. Za krunidbu Charlesa X. godine 1825. okupio je deset vrhunskih pjevača, izvrstan orkestar i balet pariške Velike opere i skladao scensku kantatu *Il viaggio a Reims* (Put u Reims), preradio je operu *Maometto II* u *Le Siège de Corinthe* (Opsadu Korinta), *Moséa in Egitto* u *Moïse et Pharaon* (Mojsija i faraona), skladao *opère comique*, *Le Comte Ory* (Grof Ory) te godine 1829. s *Guillaumeom Tellom* stvorio najljepši primjerak novoga žanra – *velike opere*. A onda je umjetnički zastao. Preživio je dolazak Bellinija i Donizettija, instinktom koji ga nikada nije prevario osjetio je veličinu mladoga Verdija. Postao je institucija. Bila je čast biti pozvan u njegovu kuću u Chaussée d'Antin, uživati u njegovoj duhovitoj i vještij konverzaciji, ali i u njegovim gastronomskim specijalitetima. Rossini je umro 13. studenoga 1868. u svojem dvorcu Passyju pokraj Pariza. Njegovo tijelo

preneseno je godine 1887. u firentinsku crkvu Santa Maria della Croce i ondje pokopano uz druge talijanske velikane.

Rossini je počeo stvarati u Italiji u kojoj su posljednji predstavnici napuljske škole Giovanni Paisiello i Domenico Cimarosa skladali posljednja djela, a Luigi Cherubini i Gaspare Spontini djelovali u Parizu. Prošlo je vrijeme angažirane Mozartove komične opere koja je prethodila Francuskoj revoluciji, počela se osjećati želja za popuštanjem napetosti i tražila se zabava. Bilo je to vrijeme Bečkog kongresa koji je europske probleme rješavao uz zvukove plesa. Razjedinjena Italija u kojoj još nije niknula ideja o borbi za nacionalno ujedinjenje, postajala je glazbena provincija. A tada se pojavio jedan zakašnjeli sin prosvjetiteljske epohe, iznimno nadaren glazbenik, briljantan entuzijast koji će stvoriti vlastiti stil, okušati se na svim područjima, od opere do sakralne glazbe i instrumentalnih skladbi. Rossini je osjetio puls vremena, želju za neangažiranim veseljem i ispunio ju je. Radost muziciranja glavna je značajka njegova stila i misao vodilja njegova stvaranja. Iz 18. stoljeća zadržao je mnoge stilske elemente, ponajprije vokalnu tehniku (žalio je za pjevačkim umijećem kastrata), zatim neke ritmičke uzorke i formalne postupke. Istodobno je unio bitne novine. Slomio je samovolju pjevača koji su autorov glazbeni tekst uzimali tek kao predložak na kojemu će pokazati umijeće vladanja koloraturnom tehnikom. Sam je zabilježio sve ukrase i tako utemeljio vokalnost specifičnih zahtjeva – *vocalità rossiniana*. Orkestru je dao veću važnost i stvorio karakteristični *crescendo*. Njegova je maksima bila: jednostavna melodija, jasan ritam. Njegove partiture krase šarm i vitalnost. Talijanski je muzikolog Luigi Rognoni rekao: „Velika novost koju je unio Rossini, sugestivna moć i neodoljiva privlačnost njegova stila leže

u njegovoj humanizaciji instrumenata. Njegova je glazba fizička radost ritma i zvuka.”

S Rossinijem je otišao svojom klasičnom čistoćom linije posljednji predstavnik glazbe 18. stoljeća, a s osjećajem za novo vrijeme i nov dramatski izraz prvi predstavnik romantičnog 19. stoljeća koji je svojim *operama seriama* u Italiji utro put Belliniju i Donizettiju, za kojima je slijedio operni div – Giuseppe Verdi, a u Francuskoj *velikoj operi* Meyerbeera i Halévyja. S Rossinijem je završila *opera buffa*, a s njegovim *operama seriama* počeo je razvoj romantične opere.

O DJELU

Nakon velikog uspjeha opere *Eduardo e Cristina* na praizvedbi u travnju 1819. u Veneciji, Rossini je u lipnju preko Pesara stigao u Napulj da bi na libreto svojega napuljskog libretista Andree Leonea Tottola skladao novu operu.

Andrea Leone Tottola rođen je nepoznate godine u Napulju. Prvi se put spominje kao libretist opere Valentina Fioravantija (1764-1837) *Il furbo contro il furbo* (Lukavac protiv lukavca) koja je 1796. izvedena u Veneciji. Drugi priručnici navode da je već deset godina prije napisao libreto za operu *Olimpia* Alessija Pratija (1750-1788), praizvedenu u Napulju godine 1786. Iako prema svjetonazoru republikanac, sviđao se burbonskome dvoru u Napulju koji mu je povjerio upravu Teatra Nuova. Moćni Barbaia imenovao ga je “Pjesnikom i doupraviteljem Kraljevskih kazališta” u Napulju. Tottola je za Rossinija napisao pet opernih libreta, a smatra se autorom devedeset jednog. Suvremenici ga nisu smatrali osobito nadarenim pjesnikom. I sam Rossini šaljivo ga je zvao *Torototela*. Umrlo je 1831. godine.

Rossinijevu pozornost privukla je duga poema u šest pjevanja oca povijesnog romana, sir Waltera Scotta (1771-1832), *The Lady of the Lake* (Dama s jezera), objavljena 1810., koju

je upoznao u francuskom prijevodu. Opera je priča o ljubavi Elene i Malcolma, o Rodrigovoj ljubomori, o neuslišanim Ubertovim nadama, o političkim ratovima, o porazu pobunjenika i o kraljevoj plemenitosti. Tottola je libretu dao naslov *La donna del lago* (Žena s jezera). Do tada, naime, nijedno djelo Waltera Scotta nije bilo prevedeno na talijanski. Tako je Rossini bio prvi skladatelj koji je skladao prema Walteru Scottu, a do 1840. nastalo je barem dvadeset pet talijanskih opera prema njegovim romantičnim poemama i romanima. Najpoznatija je Donizettijeva *Lucia di Lammermoor*. Prema djelima Waltera Scotta skladali su opere i Friedrich von Flotow (1812-1883), Hans Marschner (1795-1861), Otto Nicolai (1810-1849), Daniel François Auber (1782-1871), Adolphe Adam (1803-1856) i Henry Rowley Bishop (1786-1854). Škotska je književnost u to doba veoma zanimala Europu. Beethoven je obradio škotske pjesme,

James V.

a *Ossianove pjesme* Jamesa Macphersona (1736-1796) uživale su veliku popularnost. No *Dama s jezera* prvo je djelo velikog škotskog autora koje je poslužilo za siže jedne opere.

Usprkos plošnom Tottolinu libretu, u operi *Žena s jezera* sačuvan je ugođaj Scottove poeme. U njoj se osjeća gorštački duh koji nagoviješta Rossinijeva *Guillaumea Tella*. U *Tellu* nije riječ o škotskim planinama, nego o švicarskim Alpama, ali likovi imaju neke zajedničke osobine, a krajolici, a prema tome i ugođaji, veoma su slični. Cijelo vrijeme čuje se zvuk rogova u daljini. Opera je melodijski vrlo bogata, instrumentacija je profinjena, uporaba instrumenata apartna. Početkom rujna 1819. *Žena s jezera* bila je gotova.

Povijesna pozadina događaja u operi je sljedeća: škotski kralj James V., u operi Uberto, sin Jamesa IV. (1473-1513) i Margarete Tudor (1489-1541), kćeri engleskog kralja Henrika VII. (zbog toga su Stuarci prisvajali pravo i na englesko prijestolje) rođen je 1512., a već je 1513. poslije očeve smrti proglašen kraljem. Kao gorljivi katolik, poduzeo je sve da se u Škotskoj ne proširi reformacija i zbog toga ga je plemstvo napustilo u bojnom pohodu koji je poduzeo protiv Engleske. Bio je vjeran savezu s Francuzima, što je potvrdio i svojim brakovima. Njegova prva žena Madeleine de Valois (1520-1537) bila je kći francuskog kralja Franje I. (1494-1547). Druga žena bila mu je Marie de Guise (1515-1560), s kojom je imao kćer Mariju (1542-1587). Upravo je ta Marija jedan od najfascinantnijih vladarskih likova, poznata kao Mary Stuart. James V. umro je 1542. pomučena uma.

U Rossinijevoj operi još je jedan povijesni lik – Douglas d'Angus. Archibald, šesti earl (grof) od Angusa (1489-1557), pripada jednoj od najstarijih škotskih plemićkih obitelji. Douglas se godinu dana nakon što je James V. stupio na prijestolje kao jednogodišnje dijete, oženio

njegovom majkom Margaretom. Iako se od nje rastavio nakon trinaest godina braka, igrao je važnu ulogu u borbama za regenstvo u vrijeme vladavine malodobnog Jamesa V. Zanimljivo je još dodati u tim zamršenim povijesno-obiteljskim odnosima, da je Douglasova kći Margareta (1515-1578) mati lorda Darnleyja (1545-1567), drugoga supruga Marije Stuart. Dodajmo i to da je James VI. (1566-1625), sin lorda Darnleyja i Marije Stuart, naslijedio englesko prijestolje poslije smrti Elizabete Prve (1533-1603) i kao James Prvi ujedinio škotsko i englesko kraljevstvo.

PRAIZVEDBA

Premijera opere *Žena s jezera* bila je 24. listopada 1819. u Teatru di San Carlo u Napulju pod skladateljevim ravnanjem. Nastupile su najveće napuljske pjevačke zvijezde onoga doba. Naslovnu ulogu Elene pjevala je **Isabella Colbran** (1785-1845). Uberto je bio **Giovanni Davide** (1790-1864), Rodriga je pjevao njegov vječiti suparnik, petnaest godina od njega stariji, koji je imao jači glas s više snage u nižim položajima i bio tenor baritonalne boje **Andrea Nozzari** (1775-1832). Prva interpretkinja Malcolma bila je **Benedetta Rosmunda Pisoni Carrara** (1793-1872). Godinu mlađa od Rossinija, pjevačke je spoznaje stekla kod najpoznatijih kastrata onoga doba koji su od nje napravili jednu od najtraženijih i najslavnijih pjevačica vremena. Strastven pristup uložio učinio ju je najpoznatijom interpretkinjom Rossinijevih heroja. Premda je debitirala 1811. u Bergamu kao sopran, nije voljela pjevati virtuozni sopranski repertoar. Rossini je bio oduševljen njezinim sjajnim glasom opsega od malog Es do visokog D i predložio joj je da šest mjeseci prestane pjevati i postane kontraalt. Postigla je slavu u tom repertoaru, osobito kao interpretkinja Malcolma, kojega je s

mного uspjeha pjevala i u Parizu. Osvrti na njezine interpretacije puni su superlativa za njezinu veliku umjetnost, ali ne propušta se spomenuti koliko je bila ružna. Prvi Douglas bio je bas **Michele Benedetti** (1778.-poslije 1848.). Rođen u Loretu, najprije je bio pjevač u crkvi, a zatim se posvetio kazalištu. Godine 1810. došao je u Napulj i u njemu je pjevao četvrt stoljeća cijeli basovski repertoar.

Iako je prema mnogim mišljenjima *Žena s jezera* najprivlačnija Rossinijeva opera seria iz talijanskog razdoblja njegova stvaranja i najromantičnija među njima, publika je na praiizvedbi ostala prilično ravnodušna. Prema pisanju lista *Il Giornale*, oduševljenje je izazvao samo završni rondo Elene koji je pjevala miljenica općinstva Isabella Colbran. Publika druge večeri primila je operu mnogo bolje. Daljnje izvedbe imale su sve više uspjeha pa je opera postala popularna u Napulju i drugdje. Na repertoaru San Carla zadržala se dvanaest godina. U prvoj sezoni prikazivanja u milanskoj Scali izvedena je čak 32 puta! Slavni talijanski pjesnik devetnaestoga stoljeća Giacomo Leopardi (1798-1837), nakon što je četiri godine poslije napuljske praiizvedbe slušao *Ženu s jezera* u Teatru Argentina u Rimu, rekao je: "To je čudesna glazba i mogla bi me ganuti do suza da zauvijek nisam izgubio dar plakanja."

U pet godina nakon praiizvedbe, *Žena s jezera* prikazivala se i u drugim talijanskim i europskim gradovima. Izvedena je i u Dresdenu, Münchenu, Lisabonu, Beču, na Malti, u Budimpešti, Barceloni, Petrogradu, Parizu, Grazu i Amsterdamu. U Londonu se prvi put čula 1823., u New Yorku 1829. godine. Poslije 1860. *Žena s jezera* nestala je s repertoara i cijelo je stoljeće zaboravljena. Pojavila se opet tek 1958. na festivalu Maggio Musicale Fiorentino pod ravnanjem Tullija Serafina s Rosannom Carteri u naslovnoj ulozi. I od tada se izvodi. U prvog engleskoj izvedbi

Giorgio Surjan

1969. Elenu je pjevala mlada Kiri Te Kanawa. U koncertnoj izvedbi opere na RAI-ju godine 1970. naslovnu je ulogu pjevala Montserrat Caballé. U Houstonu 1981. Elenu je pjevala Frederica von Stade, a Malcolm Marilyn Horne. Iste pjevačice pjevale su je u Covent Gardenu 1985. U živoj snimci s Rossinijeva festivala u Pesaru 1983. nalazimo Katju Ricciarelli, Dalmacia Gonzalesa, Luciu Valentini Terrani i Samuela Rameyja. U prigodi 200. obljetnice Rossinijeva rođenja na repertoar ju je uvrstila i Scala. Dirigirao je Riccardo Muti, a glavne su uloge pjevali June Anderson, Rockwell Blake, Martine Dupuy, Chris Merritt i hrvatski bas **Giorgio Surjan**.

Ovo je prva izvedba opere u Metropolitanu. U Hrvatskoj *Žena s jezera* nije izvođena.

Foto: Metropolitan opera

Nakladnik

Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog

Za nakladnika

Dražen Sirišćević, ravnatelj

Producentica programa

Ivana Kostešić

Urednica

Ivana Kostešić

Tekst

Marija Barbieri

Oblikovanje i grafička priprema

Intergrafika TTŽ d.o.o.

Lektorica

Rosanda Tometić

Tisak

Intergrafika TTŽ d.o.o.

Naklada

350 kom.

Cijena

20 kn

www.lisinski.hr

The Met
ropolitan
Opera **HD**
LIVE

P. Mascagni

CAVALLERIA RUSTICANA

R. Leoncavallo:

I PAGLIACCI

METROPOLITAN
U LISINSKOM

3. svibnja 2015., 18:30 sati

SNIMKA, IZNIMNO NEDJELJA

Dirigent: **Fabio Luisi**

Uloge: **Eva-Maria Westbroek** (Santuzza), **Marcelo Álvarez** (Turiddu), **Željko Lučić** (Alfio);
Patricia Racette (Nedda), **Marcelo Álvarez** (Canio), **George Gagnidze** (Tonio),
Lucas Meachem (Silvio)

David McVicar režira Metovu prvu novu produkciju dviju popularnih realističnih opera, s Marcelom Álvarezom koji debitira u dvije tenorske uloge: nepokajničkog zavodnika Turiddu i klauna Cania. Eva-Maria Westbroek pjevat će ulogu Santuzze, a Željko Lučić kavalira Alfija. Patricia Racette u ulozi Canijeve zlosretne žene Nedde u Pagliacciju, a George Gagnidze u prvom pojavljivanju u Metu kao Tonio. Glavni dirigent Meta Fabio Luisi ravnat će objema operama.

The Metropolitan Opera

spenzori Koncertne dvorane
Vatroslava Lisinskog:

GRAD ZAGREB

CROATIA OSIGURANJE
osiguranje 1864

Večernji list

Zagreb
moj grad